

Ko tenei te take i tuhituhi ai au, he mohio hoki noku kei te whakariroia ketia e te tangata nga korero o Toka-a-kuku ehara i ta Koopu e mea nei he whakamanamana noku. Naku ano ra i korero te matenga o aku tipuna i te Piki-a-te-Atawhina, i Wharekura, e marama ai kaore oku hiahia huna i te korero, ngakau whakahi ranei. Kaati pea enei korero.

Na R.T.K.  
East Cape.

## NGA TAKE WHENUA MAORI

He takiwa tenei kei te nui rawa te whakaeke i nga korero me nga mahara mo te whakanohonoho i nga toenga whenua e toe mai ana ki te Maori. Ko etahi rohe me etahi tangata kei te mahi i nga toenga whenua i hoki mai kia ratou i roto i nga mahi nui ki te ui ui ki te whakahaeretia e nga roia, e nga kai whakahaere, a, ka whiwhi tika etahi, ka waimarie etahi i te kakama, i te korero waihanga noake, me era atu ahua e tino mohiotia ana i roto i enei ra, na te mohio nei ki te takahuri i nga korero, ka mate etahi. Otira kua ata mohiotia era tu momo o te whakahaere me ona hua, a na kona pea i takatu tonu ai te tangata kia tere te whakaotitia mai o nga tikanga kua takoto marama i te ture kia whakaritea nga "kapeneheihana" kua oti nei te whiriwhiri e te ture nga tika o Te Iwi Maori mo runga i nga whenua i riro he i roto i nga rohe o nga whenua i riro i te kawanatanga nga whenua i murua hetia.

Koia enei ko te ahua o aua whenua:—

(a) Whenua i murua hetia e Te Kawanatanga.

(b) Whenua i riro he ki roto i nga rohe whenua i hokoa ki Te Kawanatanga.

(c) Whenua he kupu oati i waiho kia whakahokia ki Te Maori. Ko etahi atu ahua whenua e taka iho ana ki raro i tenei wahanga mahara ko nga whenua kei te takoto to-nui tonu e whakaarotia nei inaianei kia hua mai he painga i roto i nga ra o te taake, o te reiti me era atu ahua o te whakaputa takoha ki te Kawanatanga.

Otira ko te mea e whaiia ake ana ko te roa rawa o nga whakatutukitanga i etahi o aua whakataunga kia puta he mahara ma Te Kawanatanga. Titiro iho tatou ki te keehi o Aorangi. Te roa o tena waahi e takoto he ana. Kua oti te whakatau e te kooti, tae noa ki te whakaheahetanga, otira ko te moni "kapeneheihana" a Te Kawanatanga kaore tahi ano he whakaotinga.

Tetahi o nga tangata tuatahi na ana te pitihana ko Horomona Te Rongoparae, kua mate. Ko Ihaia Hutana tetahi na ana te pitihana, engari tenei kei te ora ano, otira kua mate tenei ko nga tamariki, ko nga mokopuna a te iwi nei kua tini, tini noa iho. Te whakaaro nui kei roto i a ratou me era atu o nga hapu i whaipaa nei ki tenei poraka, i te